

DUIN

JAARGANG 30, NR. 4
DECEMBER 2007

ISSN - 0168-7948

REDACTIE

BAS ARENS
PETER VAN DEN BERG
MARTIN DE JONGE
ARJEN KOK
MONIEK LÖFFLER
IKE SPAN

HOOFDREDACTEUR
JOOS VERSFELT

VORMGEVING
RENÉ LENNAERTS, AMSTERDAM

PRE-PRESS EN DRUK
SALLAND DE LANGE, DEVENTER

REDACTIE-ADRES
DUIN, POSTBUS 664
2300 AR LEIDEN
TEL. 071-5160490
FAX. 071-5160499
E-MAIL: STICHTING@DUINBEHOUD.NL
WWW.DUINBEHOUD.NL

BEZOEKADRES
STATIONSWEG 12, LEIDEN

LOSSE NUMMERS
€ 6,= (THEMANUMMERS € 7,=)

DONATEURSCHAP
BESCHERMHEER/VROUWE VANAF € 50,=
65+ € 14,=
PARTICULIEREN € 18,=
INSTELLINGEN € 31,=

BETALINGEN
GIRO 40 162 98 TEN NAME VAN
STICHTING DUINBEHOUD TE LEIDEN

ADVERTENTIES
REDACTIE DUIN
TEL. 071-5160495
E-MAIL: REDACTIE@DUINBEHOUD.NL

© STICHTING DUINBEHOUD

*Bij de voorkant:
Stuivende zeereep bij Groote Keeten
(foto: Bas Arens).*

*Dit tijdschrift wordt gedrukt op
cyclus-papier (100% recycling).*

- 3** **BERICHT VAN DE VOORZITTER**
LOUDI STOLKER-NANNINGA
- 5** **TOEKOMST DUINBEHOUD MET MIKE MANNAART**
ARNOUD VAN DER MEULEN
- 6** **EEN HALVE EEUW RIVIERWATERINFILTRATIE**
IN DE AWD
ANTJE EHRENBURG
- 9** **HERSTEL VAN DUINVALLEIEN OP AMELAND**
HENK J. DE VRIES
- 11** **DUINBEHOUD IN ACTIE**
- 12** **DE ZEEREEP VAN GROOTE KEETEN**
BAS ARENS
- 14** **DE TOEKOMST VAN WATERWINNING OP DE**
WADDEN
ARJEN KOK
- 16** **DUINLEVEN**
Houtzwammen
PETER VAN DEN BERG

*Wilt u **donateur** worden van Stichting Duinbehoud en vier keer per jaar gratis het tijdschrift DUIN ontvangen? Bel dan tijdens kantooruren naar 071-5160490 of e-mail naar: secretariaat@duinbehoud.nl*

***Opzeggingen** vóór 1 november van het lopende jaar schriftelijk of per e-mail (secretariaat@duinbehoud.nl) indienen. Als na 1 november van het lopende jaar wordt opgezegd, loopt het abonnement tot en met 31 december van het volgende jaar.*

Bericht van de voorzitter

Loudi Stolker-Nanninga, voorzitter van de Stichting Duinbehoud (foto: Mike Mannaart).

Beste donateurs,

Eens in het jaar hebben de actieve vrijwilligers van Duinbehoud, de duinconsulenten, een gezamenlijk weekend. Dit consulentenweekend is voor mij altijd een aangename ervaring. Even een intensief contact met mensen die veel van de duinen en alles van hun lokale omgeving weten. Het zijn de *Stichting Duinbehouders* van het eerste uur en velen hebben het afgelopen jaar meegedacht over de toekomst van de stichting. Bovendien is het inmiddels een vertrouwde kring van mensen, waarin ieder gemist wordt die een keer niet kan.

Omdat onze stichting het dit afgelopen jaar moeilijk heeft gehad door het wegvallen van structurele subsidies en het vertrek van de directeur en twee medewerkers, was het consulentenweekend een moment van reflectie en informatie-uitwisseling. Tijdens het weekend afgelopen september be kroop me weer een gevoel van optimisme over de toekomst van Duinbehoud.

Dat optimisme wordt ook gevoed door onze nieuwe directeur Mike Mannaart die vanaf 1 september met veel enthousiasme is gestart. Zijn eerste maand stond natuurlijk in het teken van kennismaken en oriëntatie, maar eigenlijk was het vooral een duik in het diepe met al in de eerste weken presentaties, onderhandelen over projecten, financiële analyses en nadenken over de toekomst.

Onze ambities met betrekking tot die toekomst zijn het afgelopen jaar uitgekristalliseerd. Onze organisatie richtte zich tot nu toe vooral op de duinen. Omdat de ontwikkelingen rondom die duinen veel complexer en diffuser zijn geworden, zal het aandachtsveld van Duinbehoud zich verbreden naar de kust als geheel. Inkomsten uit

subsidies zijn de laatste jaren steeds onzekerder geworden. Om hierop in te spelen is het opzetten van een andere vorm van financiering wenselijk. Donateurs zijn in dit financiële plaatje een onmisbare schakel. Daarnaast denken we over het verwerven van betaalde adviezen en over meer samenwerking met de Europese Kustvereniging (EUCC).

De komende maanden zullen de plannen verder worden uitgewerkt. Het zal duidelijk zijn dat er veel werk moet worden verzet om de (in voorgaande alinea luchtig getypte) ambities voor elkaar te krijgen. Want de winkel draait in de tussentijd wel gewoon door.

Werken aan een steeds concreter wordend toekomstperspectief geeft echter ook energie. Voor mij persoonlijk is het interessant te bezien hoe de Stichting Duinbehoud haar relatie met de overheid kan vernieuwen. Ik heb in mijn bestuurlijke werk achtereenvolgens het Harmoniemodel, de Polariserende en het Polderen meegemaakt. Op dit moment zie ik, misschien veroorzaakt door de toegenomen complexiteit van maatschappelijke onderwerpen, een groeiend besef dat heel verschillende partijen elkaar kunnen aanvullen en daardoor versterken. Dat kan een interessant maatschappelijk concept opleveren!

Hoe dan ook, de Stichting Duinbehoud gaat weer een intensief jaar tegemoet, maar nu een periode met vooral interessante uitdagingen. Kijken, hoe ver we met elkaar kunnen komen om *De Gouden Rand van Nederland* ook in de toekomst te beschermen en verder te ontwikkelen.

LOUDI STOLKER-NANNINGA
VOORZITTER VAN DE STICHTING DUINBEHOUD

*In het bos van Els en Wout
Daar woekeren de wonderstammen,
Glad en grijs en gigagroot,
Versierd met tonderzwammen.*

Aldus het begin van een gedichtje dat ik schreef voor landgoed Elswout nabij Haarlem. Daar staan veel beuken en op veel beuken zitten tonderzwammen. Sinds de jaren zeventig laat men dode en verzwakte bomen vaak staan, en daarvan profiteren specht, houtworm en menig houtzwam. De tonderzwam begint meestal op een verzwakte beuk of berk. Ook als de boom dood is, groeit hij vrolijk verder, elk jaar enkele laagjes erbij. Zo kan hij in twintig jaar wel veertig centimeter worden. De harde bovenkant is van hout, gestolen van de boom. Aan de onderzijde zitten poriën, waaruit de sporen ontsnappen. Vroeger, voor de lucifer het licht zag, maakte men er tonder van, wat men bewaarde in een tondeldoos. Even een vonkje slaan, en er zij vuur.

Minstens zo spectaculair is de echte vuurzwam, die ongeveer even groot kan worden. De bovenzijde vertoont echter barsten en het aantal poriën is veel groter. Ga je de Amsterdamse Waterleiding-duinen (AWD) in via ingang Panneland, dan zie je hem direct al bij de eerste kruising, hoog in de populieren. Aangestaste bomen raken ingedeukt. Het lijkt erop dat de zwamdraden diktegroei jarenlang tegengewerkt hebben. Hout (cellulose en lignine) is immers het voedsel van de vuurzwam. Erg schadelijk lijkt hij echter niet te zijn.

Ook duindoornvuurzwam en kardinaalsmutsvuurzwam zijn houtige, veeljarige gaatjeszwammen. De eerste is vrij klein, tot zes centimeter, en algemeen; de laatste meestal wat groter en groeit op de voet van de kardinaalsmuts. Hij valt alleen op doordat de boom een prachtig, donzig mosvoetje lijkt te hebben. Een spiegeltje eronder en je ziet de poriën. Vooral aan de oostkant van AWD en Kennemerland-Zuid is hij gemakkelijk te vinden, maar elders... zeldzaam. Trouwens, vuurzwammen branden goed, maar er vuur mee maken? Daarvoor moet je toch echt tonder hebben. Of lucifers.

PETER VAN DEN BERG